

Sanderus in de Oudenburgse traditie, en met name in de « Annales » van Cabelliau, zijn Flansburg-passus heeft ontmoet. Met « Chronicon Ardenburgense » verwijst hij, zo kort mogelijk in deze overgangszin, naar de jongste compilatie van Oudenburg, de « Annales » van Georgius Cabelliau, die hij verder, na een langere ontlening, met naam vernoemt en die hij, naast Gramaye, als enige bron heeft benuttigd in zijn beschrijving van Oudenburg.

A. VIAENTE.

De zestiende eeuwse schilder Arnoud De Keystere

Arnoud de Keystere, naar alle waarschijnlijkheid te Brugge geboren, was zoon van de fruithandelaar Joost de Keystere en diens vrouw Jacquemine Spillebeen, die beiden op 18 December 1556 nog in leven waren. Hij had het schilderen te Brugge geleerd en in deze stad op 30 Januari 1554 het meesterschap verworven. Voorzeker was onze schilder op het laatstgenoemde tijdstip nog niet gehuwd, want bij zijn inschrijving als meester in de gildeboeken van het Brugse ambacht van de beeldenmakers en de zadelmakers, waaronder de schilders ressorteerden, wordt hiervan geen gewag gemaakt. Hij is evenwel kort daarop in de echt getreden met een zekere Catharina de Groote, uit welk huwelijk op 18 December 1556 reeds een dochtertje was geboren. Is het Arnoud de Keystere te Brugge verder niet naar wens gegaan of werd hem elders een betere kans geboden? In ieder geval is hij als meester-schilder niet langer in de Zwinstad werkzaam gebleven. Reeds vóór het einde van het voornoemde jaar 1556 had hij zich inderdaad met vrouw en kind te Groningen gevestigd. Of het onze schilder in de Friese hoofdstad dan beter is verlopen, weten we niet.

Kort na zijn vertrek uit Brugge vroeg onze schilder aan de regering van deze stad hem een attestatie van goed gedrag en zeden te willen afleveren, blijkbaar om zich te Groningen daarmede te behelpen. De Brugse magistraat is op dit verzoek geredelijk ingegaan. Te dien einde nam zij het getuigenis af van twee betrouwbare personen, die haar met kennis van zaken konden inlichten. Deze personen waren: Nikolaas Vermeersch, fruithandelaar, en Albrecht van Eekele, schilder, beiden poorters en inwoners der stad. De eerste getuige oefende niet alleen hetzelfde beroep uit als Joost de Keystere, vader van onze Arnoud, maar onderhield met hem sedert lang nauwe relaties en was derhalve met diens familie zeer vertrouwd. Daarenboven was hij tegenwoordig geweest op de bruiloft van onze schilder. De tweede getuige was een vakgenoot en gildebroeder van Arnoud de Keystere, met wie hij daarenboven dagelijkse omgang had.

Omtrent Arnoud de Keystere wist men totnogtoe enkel en alleen, dat hij te Brugge, waar hij zijn vakkennis had opgedaan, meester-schilder geworden was¹. De voormelde attestatie komt dus in ruime mate de biographie van deze schilder aanvullen. Om die reden laten wij dan ook dit stuk hierna in zijn geheel volgen.

Nopens de artistieke bedrijvigheid van onderhavige schilder tast men volledig in het duister. Wegens de korte tijdspanne, die hij als meester-schilder te Brugge heeft doorgebracht, is de kans aldaar iets over zijn werk te vernemen natuurlijk gering. Wat Groningen betreft, ook aldaar kunnen geen gewrochten van hem aangewezen worden. Wat meer is, de naam de Keystere komt in Groningse archiefstukken niet voor en lijsten van het schildersgild of van het gild, waarbij de schilders waren aangesloten, zijn voor de 16e eeuw aldaar niet aanwezig².

(1) Zie C. VANDEN HAUTE, *La corporation des peintres de Bruges*, blz. 87 b (Brugge-Kortrijk [1913]).

(2) Volgens inlichtingen mij vriendelijk verstrekt door de heer dr. H. P. Coster, archivaris van de stad Groningen.

In 1923 werden in het ruime koor van de Sint-Maartenskerk te Groningen tijdens het witten van de wanden belangrijke muurschilderingen ontdekt, welke vervolgens van de kalk werden ontdaan en op deskundige wijze gefixeerd. Deze schilderingen, « a tempera » op de droge kalk gepenseeld, worden toegeschreven aan een Zuid-Nederlandse meester en zouden, naar het oordeel van deskundigen, omstreeks 1545, wellicht zelfs 1550, ontstaan zijn³. Alhoewel onze Arnoud de Keystere pas in 1556 te Groningen is aangekomen, toch rijst bij ons de vraag of hij mogelijk de auteur van deze muurschilderingen is. Naar onze bescheiden mening immers, zijn schilderwerken op enkele jaren na niet te dateren, voornamelijk wanneer er omtrent de kunstenaar en diens milieu niets bepaald vaststaat. Daarenboven dient nog rekening gehouden met het feit, dat de Brugse schilders uit het midden van de 16e eeuw, in vergelijking met hun vakgenoten uit andere Zuid-Nederlandse kunstmiddens, voornamelijk Antwerpen en Brussel, archaïstisch werkten en achterlijk waren met kunstvormen en werkmethodes. Wat hier ook van moge wezen, zeker is, dat er een belangrijke oorzaak moet voorhanden geweest zijn om de Brugse schilder Arnoud de Keystere uit zijn vaderstad naar het tamelijk ver afgelegen Groningen te kunnen lokken.

ALB. SCHOUTEET.

1556 December 18. — Attestatie van goed gedrag en zeden voor de schilder Arnoud de Keystere, afgeleverd door de regering van de stad Brugge.

Actum 18mo in Decembre 1556, present scepenen : Kethele, Anchemant. — Ten versoucke van Gillis de Keystere, de frutenier, over ende uuter naeme van Aernoud de Keystere, zynen broedere, vry schildere van zynen ambochte ende poor-

(3) Over deze muurschilderingen, ten getale van veertien, zie E. NEURDENBURG, *De muurschilderingen in het koor van de Martinikerk te Groningen*, in *Oudheidkundig Jaarboek*, tom. IV (1924), blz. 241-254; *De muurschilderingen in de Martinikerk te Groningen* [uitgegeven door de Ned. Herv. Gemeente te Groningen], (Groningen-Batavia, z.j.); G. J. HOOGEWERFF, *De Noord-Nederlandsche schilderkunst*, tom. II, blz. 557-565 ('s-Gravenhage, 1937).

ter deser stede, onlanx om proffyt te doene vertrocken metter wuenste met zynder huusvrauwe ende huerlieder beeder dochterkin binder stadt van Groeninghe in Oostvrieslandt, compareeren in persooene Claeys Vermeersch, ooc frutenier, oudt 59 jaeren, ende Albrecht van Eecke, vry schildere van zynen ambochte, oudt 29 jaeren of daeromtrent 4, beede insetene poorters deser voorn. stede van Brugghe, die wy houden etc., verclaersen by eede warachtich zynde, dat zy beede wel kennen ende over zekere jaeren wel ghekendt hebben den voorn. Aernoudt de Keystere, vry schildere van zynen ambochte ende poorter deser stede, ende wel weten dat hy es de ghetrauwde zuene van Joos de Keystere, de frutenier, die hy heft by Jacquemine Spillebeens, zynen wive, noch beede levende, ende midsdien ooc wel weten, dat de voorn. Aernout vóór zyn vertrech diversche jaeren wynkele hilt ende zyn ambocht van schilderen daghelicx dede binnen deser voorn. stede ende dat zy, deposanten, noynt anders en verhoorden dan dat de voors. Aernout eerlick ghewandelt, gherequisiteert ende aldaer gheleift heift zo ende ghelyck een man [van] eeren ende van goeder naeme ende fame behoort ende sculdich es te doene, allegierende voor cause van scientie de voorn. Claeys Vermeersch dat hy ende de voors. Joos de Keystere, tselfs Aernouds vadere, waren ende zyn tsamen vrye fruteniers binnen deser stede ende van oude kennesse ende alzo was in de brulocht van den voors. Aernout, zynen zuene, met Catheline de Grootte zynen wive, ende de voorn. Albrecht van Eecke dat hy ende denzelven Aernout waren van eenen ambochte, te wetene vrye schilders binnen der voors. stede, ende midsdien van goede daghelicxsche ghemeenschap ende frequentatie; al zonder fraude of arghejist.

Brugge, stadsarchief, *Overleg over de jaren 1555-1556*, nr 158 (minuut op papier).

(4) Over de schilder Albrecht van Eekele zie: C. VANDEN HAUTE, t.a.p., blz. 50 b, 84 b, 202 b, 203 b [?], 222 a, 222 b; R. A. PARMENTIER, *Bescheiden omtrent Brugsche schilders van de 16e eeuw.* — III. Jan Benson, in *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis « Société d'Emulation » te Brugge*, tom. LXXXI (Brugge, 1938), blz. 189-190; R. A. PARMENTIER, *Bronnen voor de geschiedenis van het Brugsche schildersmilieu in de XVIe eeuw.* — XIV. Simon Puseel, in *Belgisch tijdschrift voor oudheidkunde en kunstgeschiedenis*, tom. X (Antwerpen, 1940), blz. 107-109, 111-112, 115, 118, 120, 125, 128, 129. — Wat inzonderheid zijn geboortedatum betreft dient opgemerkt, dat in de laatstaangehaalde uitgave, op blz. 109, een document d.d. 18 December 1560 wordt medegedeeld, waarin aangegeven wordt dat Albrecht van Eekele toen twee en dertig jaar oud was.